

2006 YILI UZMAN YARDIMCISI MESLEK SINAVI SORULARI

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
UZMAN YARDIMCILIĞI MESLEK SINAVI (22-23 NİSAN 2006)

SINAV SÜRESİ
70 DAKİKA

CALIŞMA EKONOMİSİ SORULARI

SORU 1 (25 PUAN)

Türkiye işgücü piyasasını temel alarak sosyal güvenlik sisteminin yeniden yapılanmasını tartışınız.

SORU 2 (25 PUAN)

İçerdekiler – Dışarıdakiler modelini anlatınız

SORU 3 (25 PUAN)

Türkiye’de toplu pazarlık sistemi içerisinde “yetki” ve “ehliyet” kavramlarını sendikal gelişim bağlamında tartışınız.

SORU 4 (25 PUAN)

Lorenz Eğrisini çizerek anlatınız. Türkiye’de 1980 sonrası dönemi gelirler politikası yönünden tartışınız.

EKONOMETRİ SORULARI

SORU1 (10 PUAN)

Y_1, Y_2, Y_3 ortalaması β , varyansı σ^2 olan bir yığından elde edilen tesadufi bir örnek oluştursunlar. Alternatif en küçük kareler tahmin edicisi ise ağırlıklandırılmış tahmin edici (b_w) olsun. Bu tahmin edici aşağıdaki gibi verilmiştir.

$$b_w = (1/2) Y_1 + (1/3) Y_2 + (1/6) Y_3$$

Bu tahmin edicinin doğrusal ve yansız olduğunu gösteriniz.

SORU2 (20 PUAN)

Aşağıda verilen tahmin edilmiş fonksiyonda enerji fiyatları ve sermaye oluşumu ilişkilendirilmiştir

$$\begin{array}{ccccccc} \ln(y/k) = & 1.54 & + & 0.71 \ln(h/k) & - & 0.108 \ln(P_e/P) & + & 0.0045t \\ & (16.3) & & (21.6) & & (-6.4) & & (15.8) \end{array}$$

$R^2=0.98$; Gözlem sayısı: 122

Burada y =özel sektör üretimi k = sermaye stoku h = çalışılan saat P_e = enerji fiyatları (üretici fiyat endeksi) P =özel sektör fiyat deflatörü t =zaman. Parametrelerin altında parantez içinde verilen değerler t istatistikleridir

- (3 puan) Modelin parametrelerinin büyüklüğünü ve parametrelerin işaretlerinin yönünü iktisat teorisinden yararlanarak yorumlayınız.
- (3 puan) Modelin parametrelerinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığını $\alpha=0.05$ düzeyinde ayrı ayrı test ediniz. ($t_{0.025,120}=1.980$)
- (3 puan) $\ln(h/k)$ değişkeninin parametresi için %95 anlamlılık düzeyinde bir güven aralığı oluşturunuz
- (2 puan) Esneklik kavramını tanımlayarak yukarıdaki modelde $\ln(y/k)$ nin görelî fiyatlara ($\ln(P_e/P)$) olan esnekliğini bulunuz.
- (3 puan) Modelde görelî fiyat esnekliğinin 0.20'ye eşit olup olmadığını $\alpha=0.05$ düzeyinde istatistiki olarak test ediniz.
- (3 puan) Modelin tümüyle anlamlı olup olmadığını $\alpha=0.05$ düzeyinde test ediniz. ($F_{0.05,4,120}=2.45$)
- (3 puan) Durbin Watson (DW) d testi 1.22 iken denklemin hata terimlerinde ardışık bağımlılık olup olmadığını %5 anlamlılık düzeyinde test ediniz. (Durbin Watson d istatistiği $\alpha=0.05, k'=3, \text{gözlem sayısı}=100$ iken $d_L=1.613$ ve $d_U=1.736$)

SORU3 (12 PUAN)

Yıllık eğitim harcamalarının, aile reisinin ait olduğu gelir grubu (düşük; orta; yüksek) ve ailenin sahip olduğu çocuk sayısı (0; 1 veya 2; ikiden fazla çocuk) gibi kalitatif değişkenler tarafından belirlendiğini varsayalım.

- (3 puan) Kukla değişkenleri kullanarak ilgili regresyon modelini yazın.
- (3 puan) Kukla değişken tuzağı nedir, regresyon modelinde ne gibi sorunlar ortaya çıkarır, örnek vererek açıklayınız.

- c. (3 puan) Orta gelirli ve 1 veya 2 çocuklu ailenin eğitim harcamalarını denklemini yazınız ve yorumlayınız.
- d. (3 puan) İki kalitatif değişken (örneğin gelir grubu ile çocuk sayısı) arasındaki ilişki etkileşim (interaction) etkisi olarak adlandırılır. Bu tanımdan yola çıkarak, düşük gelir grubundaki ailelerin 2'den fazla çocuk sahibi oldukları konusundaki beklentinin nasıl modellenebileceğini gösteriniz ve bu etkileşimin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığını nasıl test edebileceğinizi anlatınız.

SORU4 (16 PUAN)

$S_i = \alpha + \beta A_i + u_i$ modelinde, i hanehalkı için (burada $i = 1, 2, \dots, N$), S_i ortalama tasarrufları, A_i ise ortalama geliri göstermektedir. Ortalama değerler bütün hanehalkları için hesaplanmıştır. Bu modelde hata terimlerinin (u_i) varyansı sabit olmayıp σ^2/N 'e eşittir. Burada N hanehalkı sayısını göstermektedir. Veri seti olarak ortalama tasarruf, ortalama gelir ve hanehalkı sayıları verilmişken:

- a. (4 puan) Bu modelde Gauss Markov varsayımlarından hangisi ihlal edilmiştir? Ne tür bir ekonometrik problemle karşı karşıya olduğumuzu açıklayınız.
- b. (4 puan) Modeli En Küçük Kareler metodu ile tahmin ederseniz parametrelerin En İyi Doğrusal Yansız Tahmin Edici (BLUE) (yansızlık, tutarlılık ve etkinlik) özellikleri nasıl etkilenir?
- c. (4 puan) Bu modeli alternatif olarak Genelleştirilmiş En Küçük Kareler (GEKK) metodu ile tahmin yöntemini kullanarak tahmin etmeniz doğru olurmu? Neden?
- d. (4 puan) α ve β parametrelerini tahmin ettiğiniz yöntemin (GEKK) aşamalarını dikkatlice tanımlayınız. Bu tahmin yöntemiyle elde ettiğiniz parametrelerinin yansız ve tutarlı olup olmadıklarını gösteriniz

SORU5 (14 PUAN)

Aşağıdaki modelde üç değişken arasındaki ilişkiyi gözönüne aldığımızda

$$Y_{1t} = \alpha + \beta_1 X_{1t} + \beta_2 X_{2t} + u_t$$

- a. (4 puan) Modeli $Y_{1t} = \alpha + \beta_1 X_{1t} + u_t$ olarak kurmanın ekonometrik sonuçlarını tartışın?
- b. (3 puan) Hangi koşul(lar)da $\hat{\beta}_1$ tahmininiz gerçek β_1 değerinin tarafsız tahmincisi olacaktır?
- c. (4 puan) (a) kısmında kullanılan modelin doğruluğunu nasıl test edersiniz?
- d. (3 puan) (a) kısmında kullanılan regresyon modeline X_{2t} ve X_{3t} değişkenlerini eklemenin regresyon sonuçlarındaki etkileri neler olacaktır?

SORU6 (15 PUAN)

$Y_{1t} = \alpha + \beta_1 X_{1t} + u_t$ modelinde hata terimi $u_t = \rho u_{t-1} + \varepsilon_t$ modeliyle gösterildiği gibi birinci dereceden ardışık bağımlıdır. ($\varepsilon_t \sim WN(0, \sigma_\varepsilon^2)$)

- (8 puan) Bu modelde ardışık bağımlılığın varolup olmadığını nasıl test edersiniz? En az iki ayrı test öneriniz. Her iki testin avantaj ve dezavantajlarını birbirleriyle kıyaslayınız.
- (4 puan) Bu modelin En Küçük Kareler tahmini En İyi Doğrusal Yansız Tahmin Edici (BLUE) özelliğini korumaktadır? Lütfen cevabınızı açıklayın.
- (3 puan) En İyi Doğrusal Yansız Tahmin Ediciyi nasıl elde edersiniz? Lütfen cevabınızı detaylı açıklayın.

SORU7 (13 PUAN)

New York Borsası Fiyat-Kazanç oranının ekonometrik analizinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- (6 puan) Bu sonuçlara göre Fiyat-Kazanç oranının beklenti ve varyansını hesaplayın.
- (4 puan) Bu modelde kalıntı (residual) ardışık bağımlılık varmı? Nasıl test edersiniz?
- (3 puan) Bu modelde hareketli ortalama (moving average) olup olmadığını, varsa kaçınıcı dereceden olduğunu nasıl tespit edersiniz?

Dependent Variable: PE
Sample: 1880 2001
Included observations: 122

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	4.66	1.21	3.85	0.0002
PE(-1)	0.70	0.07	9.36	0.0000
R-squared	0.42	Mean dependent var		15.35
Adjusted R-squared	0.41	S.D. dependent var		5.84
S.E. of regression	4.00	Akaike info criterion		5.84
Sum squared resid	2390.7	Schwarz criterion		5.891
Log likelihood	-354.60	F-statistic		87.63
Durbin-Watson stat	2.15	Prob(F-statistic)		0.000000

EKONOMİ SORULARI

SORU 1 (25 PUAN)

Tam rekabetçi piyasada X malını üreten firmaların her birinin uzun dönem maliyet fonksiyonu $C=q^3 - 4q^2 + 8q$ olarak bulunmuştur. q firmanın üretim miktarını ve C uzun dönem toplam maliyeti göstermektedir.

- Endüstriye giriş ve çıkışların girdi maliyetlerini etkilemedikleri durumda endüstrinin uzun dönem arz fonksiyonunu bulunuz. İşlemlerinizi gösteriniz.
- X malının talep fonksiyonu $Q^D = 2000 - 100P$ olarak belirlenmiştir. Q^D talep edilen miktarını ve P malın fiyatını göstermektedir. Piyasadaki denge fiyatını, denge miktarını ve firma sayısını bulunuz. İşlemlerinizi gösteriniz.

SORU 2 (25 PUAN)

Küçük bir ülke olan Küçükistan'da ipeğin ulusal arz eğrisi $p^s = q^s$ ve ulusal talep eğrisi $p^d = 12 - q^d$ olarak verilmiştir. Fiyat ve miktar, sırasıyla p ve q ile gösterilmiştir. Dünya ipek fiyatı 3 YTL'dir ve Küçükistan 6 birim ipek ithal etmektedir.

- Küçükistan ipek ithalatına 1 YTL/birim gümrük vergisi uygulamaya başlar. Gümrük vergisi sonrası tüketici ve üretici artıklarındaki değişiklikleri ve verginin toplumsal maliyetini bulunuz.
- Gümrük vergisinin toplumsal kayıp yaratmasına rağmen, hükümetlerin kullanmaktan vazgeçmeme nedenini açıklayınız (cevabınız gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ayrımı içermemelidir)
- Küçükistan 1 YTL/birim gümrük vergisi yerine, aynı korumayı sağlayacak ithalat kotası koymayı düşünmektedir. Kota miktarını bulunuz. Bulduğunuz kotanın yol açtığı kazanç, kayıp ve toplumsal maliyeti gümrük vergisiyle aynı olmasına rağmen, iktisatçılar genellikle gümrük vergisini kotaya tercih ederler. Nedenlerini kısaca açıklayınız.

SORU 3 (25 PUAN)

Aşağıdaki sorulara sırasıyla ve kısa, net ifadelerle cevap veriniz:

- Toplam bütçe açığı ne demektir?
- "Bütçe açığı finansmanı borçlanma yolu ile gerçekleştirmek, uzun dönemde, parasal genişleme ile finansmana göre daha enflasyonist olabilir" (Sargent ve Wallace) ifadesi ne anlama gelmektedir? Kısaca açıklayınız.
- Faiz dışı fazla ne demektir?
- 2005 Bütçesine göre Türkiye'de faiz dışı fazlanın oransal büyüklüğü ne kadardır? Bu yaklaşık, ne büyüklükte bir nominal (parasal) ifadeyi işaret etmektedir?

SORU 4 (25 PUAN)

Aşağıdaki sorulara sırasıyla ve kısa, net ifadelerle cevap veriniz:

- Enflasyon hedeflemesi nedir? Türkiye'de ne zaman uygulanmaya başlamıştır? Daha önce nasıl bir rejim uygulanmıştır?
- Enflasyon hedeflemesi rejimini diğer rejimlerden ayıran iki önemli ana unsur hangileridir?
- Türkiye'de enflasyon hedeflemesi rejiminde hangi ölçüt, nasıl kullanılacaktır?
- Türkiye'de "Enflasyon Raporu" ne anlama gelmektedir?

FİNANS SORULARI

SORU 1 (20 PUAN)

ABC şirketi sermaye maliyetini hesaplamak için farklı borç ve özsermaye oranları için aşağıdaki maliyetleri tahmin ediyor:

<u>Borcun Toplam Sermaye içindeki oranı</u>	<u>Borcun Maliyeti</u>	<u>Özsermayenin maliyeti</u>
%0	-	%10
%10	%4	%10.1
%20	%4.2	%10.3
%30	%4.4	%10.8
%40	%4.8	%11.4
%50	%5.5	%12.5
%60	%6.6	%14.5
%70	%8	%18

Bu veriler ışığında ABC şirketi için Optimal sermaye yapısını belirleyin

SORU 2 (20 PUAN) Portföy bağlamında risk türleri nedir? Tanımlayınız? Basit çeşitlendirmeyi tanımlayınız? Basit çeşitlendirme toplam riski azaltır mı?

SORU 3 (20 PUAN). Kısa vadeli bonoların faiz oranları uzun vadeli tahvillerin faiz oranlarına göre daha fazla dalgalanmasına rağmen uzun vadeli tahvillerin fiyatları kısa vadeli bonoların fiyatlarından daha fazla dalgalanır. Neden? Açıklayınız

SORU 4 (20 PUAN) Menkul Kıymet Piyasa Eğrisi nedir? Neyi Gösterir? Matematiksel ifadesini yazarak açıklayın. Bu eğriden yararlanarak bir hisse senedinin ucuz ya da pahalı olup olmadığını anlayabilir miyiz? Açıklayın?

SORU 5 (20 PUAN) Forward ve Futures kontratları tanımlayınız. Benzerlik ve farklarını açıklayınız

HUKUK SORULARI

SORU 1 (20 PUAN)

Aşağıdaki kavramları örnek vererek karşılaştırınız (karşılaştırmadan önce kavramları mutlaka tanımlayınız)

- Borçlandırıcı işlem-tasarruf işlemi
- Muvazaa-inançlı işlem

SORU 2 (15 PUAN)

Kişiliğin korunması ne demektir? Kişiliğin korunması için açılacak davalar nelerdir? Kısaca bilgi veriniz.

SORU 3 (10 PUAN)

Zilyetliğin teslimsiz kazanılması hakkında kısaca bilgi veriniz.

SORU 4 (10 PUAN)

Ticari teselsül karinesini açıklayarak, varsa istisnasını belirtiniz.

SORU 5 (10 PUAN)

Kambiyo senetlerini sadece sayarak, ortak özelliklerini sıralayınız.

SORU 6 (10 PUAN)

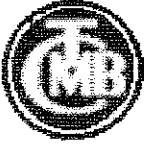
Anonim şirket genel kurul kararlarının iptalinin istenebileceği haller ile iptal davasının taraflarını ve süresini açıklayınız.

SORU 7 (10 PUAN)

Haczi caiz olmayan mal ve haklar hakkında bilgi veriniz.

SORU 8 (15 PUAN)

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolunda alacaklı hangi hallerde ödememe protestosu çekmek ve protestoyu takip talebine eklemek zorundadır?

İSTATİSTİK SORULARI

(Puanları aynı olan 10 sorudan seçtiğiniz 8 soruyu cevaplandırınız)

SORU1 (10 PUAN): A ve B aynı örneklem uzayında tanımlanmış iki olay olmak üzere $P(A' \cap B') = 0.15$ (A' ve B' , olayların tümleyeni), $P(A \cap B) = 0.15$ ve $P(A) = 0.30$ ise

- Yalnız B olayının gerçekleşmesi olasılığını bulunuz.
- A ve B olayları bağımsız olaylar mıdır?
- A ve B olayları ayrık olaylar mıdır ?

SORU2 (10 PUAN): Bir atölyede vida üretmede kullanılan ve M1, M2, M3 ile gösterilen üç tane torna makinesi bulunmaktadır. Toplam üretiminin %50'si M1, % 30'u M2 ve %20'si ise M3 tarafından yapılmaktadır. Bu makinelerde yapılan üretimlerin kusurlu olma oranları da sırasıyla %0.4, %0.6 ve %1.2' dir. Bu atölyede üretilen vidalardan rasgele seçilmiş olan bir vidanın kusurlu olduğu bilindiğine göre bu vidanın M1 makinesinde üretilmiş olma olasılığı nedir?

SORU3 (10 PUAN): Bir ürüne olan talep miktarı X sürekli rastlantı değişkeni olup olasılık yoğunluk fonksiyonu $f(x) = 6e^{-6x}$, $x > 0$ biçimindedir. Bu ürüne olan talebe bağlı olarak kâr miktarı da $Q(x) = 2(1 - e^{-2x})$ bağıntısı ile verilmiş ise bu üründen elde edilecek ortalama kârı hesaplayınız (Burada Q, 100 000 YTL cinsinden ifade edilmiştir)

SORU4 (10 PUAN): Üretken firmasının 1985-1993 yıllarına ilişkin satış gelirleri aşağıda verilmiştir.

Yıllar	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Gelir (M.YTL.)	21	20	23	25	25	28	32	34	36

- Geliri zaman değişkeni ile açıklayacak doğrusal bir model (trend modeli) oluşturunuz.
- Oluşturduğunuz modelden yararlanarak 2000 yılına ilişkin gelir miktarını tahmin ediniz.

SORU5 (10 PUAN): Bir şehirde bulunan hanelerden 1000 hane basit rasgele örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Aşağıdaki çizelgede kiracı ve ev sahibi olan hane sayıları verilmiştir. Örneklem oranını 20'de 1 olarak düşünerek,

	Hane sayısı
Ev sahibi	350
Kiracı	650
Tüm haneler	1000

- Kiracı olan ailelerin oranını ve sayısını tahmin ediniz.
- Ev sahibi olan ailelerin oranına ilişkin %95 güven aralığını bulunuz (St. hata=0.016, z tablo değeri=2 alınınız).

SORU6 (10 PUAN): Üç değişkenli normal dağılıma sahip $X' = [X_1 \ X_2 \ X_3]$ rastlantı değişken vektörünün aşağıda verilen moment çıkarıcı fonksiyonundan yararlanarak μ ortalama vektörünü, $\text{Var}(X_1)$ ve $\text{Kov}(X_1, X_2)$ 'yi bulunuz.

$$M_X(t) = M_{X_1, X_2, X_3}(t_1, t_2, t_3) = \exp\left\{t'\mu + \frac{1}{2}t'\Sigma t\right\}$$
$$= \exp(3t_1 + 2t_2 - 5t_3 + 18t_1^2 + 45t_2^2 + 8t_3^2 + 6t_1t_2 - 10t_1t_3 - 5t_2t_3) = e^Q$$

SORU7 (10 PUAN): Bir ürünün satışında promosyon ve paketlemenin etkisini ortaya koymaya yönelik olarak yapılan Pazar araştırması 4 farklı şehirde uygulanmıştır. 4 farklı paketleme biçimi ve 4 farklı promosyon yönteminin dikkate alındığı pazar araştırması sonuçlarından aşağıdaki varyans analizi tablo oluşturulmuştur.

Değişim Kaynağı	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F
Şehirler	?	17.25	?	?
Promosyon	3	114.75	?	?
Paketleme	?	174.75	?	?
Hata	6	?	?	
Toplam	15	345.75		

Latin Kare Deney Düzeni varsayımlarının sağlandığı düşünülen bu çalışmada;

- Tablodaki eksiklikleri tamamlayınız.
- Şehir, Promosyon Yöntemi ve Paketleme Biçimi etkenlerine ilişkin hipotezleri %95 güven düzeyinde test ediniz ($F_{3; 6; 0.05} = 4.76$).

SORU8 (10 PUAN): Bireylerin radyo dinleme alışkanlıklarına yönelik 3013 kişi üzerinde yapılan bir anket çalışmasında, cinsiyete göre kişilerin bir günde kaç saat radyo dinlediklerine ilişkin çapraz tablo aşağıdaki gibi elde edilmiştir.

Bir günde kaç saat radyo dinlendiği	Kadın	Erkek	Toplam
1-3 saat	545	766	1311
3-5 saat	169	248	417
5 saatten fazla	112	221	333
Radyo dinlemiyorum	511	441	952
Toplam	1337	1676	3013

Yukarıdaki çapraz tablodan yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

- "Bir günde 5 saatten fazla radyo dinlerim" diyen erkeklerin "bir günde 5 saatten fazla radyo dinlerim" diyen kişilere oranı nedir?
- "Radyo dinlemiyorum" diyen kadınların örneklemdaki oranı nedir?
- "Bir günde 3-5 saat radyo dinlerim" diyen kadınların bulunduğu gözeye ilişkin beklenen sıklığı bulunuz.
- Yukarıda verilen çapraz tablo için ki-kare analizi yapılmak istendiğinde hesaplanması gereken ki-kare değerini formüle ederek kullanılacak olan serbestlik derecesini belirtiniz.

SORU9 (10 PUAN): Her birinde 16 tane rasgele seçilmiş hindi bulunan iki örnekleme, aynı koşullarda iki farklı besleme yöntemi uygulanmış ve dönem sonundaki ağırlık artışları (pound cinsinden) aşağıda verilmiştir.

Yöntem 1	16.3	10.1	10.7	13.5	14.9	11.8	14.3	10.2
	12.0	14.7	23.6	15.1	14.5	18.4	13.2	14.0

Yöntem 2	21.3	23.8	15.4	19.6	12.0	13.9	18.8	19.2
	15.3	20.1	14.8	18.9	20.7	21.1	15.8	16.2

Kazanılan ağırlık artış ortalamaları açısından besleme yöntemleri arasında fark olup olmadığını %95 güven düzeyinde Mann-Whitney (U) testi ile araştırınız (z tablo değeri=2 alınınız).

İpucu:

$$E(U) = \frac{n_1 n_2}{2}, \quad \text{Var}(U) = \frac{n_1 n_2 (n_1 + n_2 + 1)}{12}, \quad Z = \frac{U - E(U)}{\sqrt{\text{Var}(U)}}, \quad U = \text{Rank}(X) - \frac{n_1(n_1 + 1)}{2}$$

SORU10 (10 PUAN): Aşağıda üç ürünün 0 ve t dönemindeki fiyatları ve tüketilen miktarları verilmiştir. Bu ürünlere ilişkin olarak t dönemi Laspeyres fiyat ve miktar indeks değerlerini bulunuz.

Ürün	P ₀	q ₀	P _t	q _t
A	1.00	40	1.15	50
B	2.00	1	2.20	1
C	0.20	100	0.27	90

İpucu:

$$L(p) = \frac{\sum P_t q_0}{\sum P_0 q_0} (100), \quad L(q) = \frac{\sum q_t P_0}{\sum q_0 P_0} (100)$$

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
UZMAN YARDIMCILIĞI MESLEK SINAVI (22-23 NİSAN 2006)

SINAV SÜRESİ
70 DAKİKA

İŞLETME SORULARI

SORU 1 (15 PUAN)

GÜNAK A.Ş. Piyasada A ve B olarak bilinen iki ürün üretmekte ve satmaktadır. Aşağıdaki özet bilgiler firmanın son yıla ait faaliyet raporlarından alınmıştır.

	<u>A Ürünü</u>	<u>B Ürünü</u>
Satış miktarı (Birim)	100 000	150 000
Toplam katkı payı	1.000.000 YTL	600 000 YTL
Sabit maliyetler	400.000 YTL	250 000 YTL

Ağırlıklı ortalama katkı payını hesaplayınız ve firmanın başa baş noktasına ulaşması için her üründen ne kadar satması gerektiğini bulunuz.

SORU 2 (15 PUAN)

Devalüasyonun imalatçı-ihracatçı bir firmanın maliyetleri ve karları üzerindeki etkilerini açıklayınız.

SORU 3 (20 PUAN)

Örgütlerde çatışma ne demektir? Örgütlerde çatışmanın fayda ve sakıncaları nelerdir? Çatışmanın aşamalarını ve kaynaklarını anlatınız.

SORU 4 (15 PUAN)

Verimlilik matrisini düzenleyiniz ve firmanın her zaman output / input oranı en yüksek olan stratejiyi izlemesinin doğru olup olmadığını tartışınız.

SORU 5 (20 PUAN)

XYZ Firması soğuk algınlığı için yeni bir ilaç üretmektedir. Firma üretim için gerekli olan hammaddeyi şimdiye kadar dışardan tedarik etmekteydi. Yeni yönetim hammaddenin firma içerisinde üretilmesinin daha karlı olacağını düşünmektedir. Gelecek yıl firmanın hammadde gereksinimi 10.000 kilogramdır. Hammadde dışarıdan alınırsa kg başına 5 25 YTL ödenecek ve ayrıca, her kg için 0.60 YTL taşıma, sigorta ve kontrol maliyetleri yapılacaktır. Tedarik firma içinden yapılırsa kg başına maliyetler şöyledir:

İlk madde	1.00 YTL
İşçilik	4.00 YTL
Değişken genel imalat maliyetleri	0.50 YTL
Sabit genel imalat maliyetleri	0.75 YTL

Firmanın atıl kapasitesi bulunmaktadır. Dolayısı ile yönetime göre tedarikin firma içerisinden sağlanması durumu değiştimeyecek, birim başına sabit genel imalat maliyetleri ihmal edilebilecektir. Firmaya tedarik konusunda ne önerirsiniz?

SORU 6 (15 PUAN)

Güç nedir? Üst yönetimin güç kaynakları nelerdir? Yetki ile gücü karşılaştırarak, yetkinin temel özelliklerini belirtiniz.

KAMU MALİYESİ SORULARI

SORU1 (12.5 PUAN)

Vergi kavramını tanımlayınız ve vergide eşitlik ilkesinin Türk Vergi sistemine yansımaları, Anayasa Kuralları ve Anayasa yargısı çerçevesinde değerlendiriniz

SORU2 (12.5 PUAN)

Bütçede "genellik" ve "birlik" ilkelelerini tanımlayarak, Türkiye'de kamu mali yönetim reformu öncesi ve sonrasındaki bütçeleri karşılaştırınız.

SORU3 (12.5 PUAN)

Bütçe hazırlık sürecinde, bütçeyi yapan otoritenin kamu giderleri açısından yetki alanını değerlendirerek, hükümetin tasarrufunu, harcama kalemleri açısından tartışınız.

SORU4 (12.5 PUAN)

Belirli bir dönem için gelir bütçesi yapılırken, aşağıda verilen basit bir tahmin modelinin dikkate alındığını varsayınız:

$$T = T_0 + tY$$

Toplam vergi gelirlerinin (T) önceki dönemde 120 Milyar YTL, önceki yıllara dayanılarak yapılan tahminlerden, milli gelirden (Y) bağımsız vergi gelirinin (T_0) 40 Milyar YTL ve ortalama vergi oranının (t) %25 olduğu gözönüne alındığında, büyümenin %5 ve enflasyon oranının %6 olacağı beklentisi doğrultusunda, sözkonusu dönem için bir gelir tahmini yapınız. Hükümetin 140 Milyar YTL gelir öngörmesi ne anlama gelir?

SORU5 (12.5 PUAN)

Mali kural (fiscal rule) ne demektir? Belirli bir enflasyon hedefi çerçevesinde bütçe açığı ile parasal taban arasındaki ilişkiyi gözönüne alarak, Türkiye'de uygulanan mali kuralları değerlendiriniz.

SORU6 (12.5 PUAN)

Gelir üzerinden alınan vergiler açısından "Ayrılma Kuramı" hakkında bilgi vererek, Türk Vergi Sistemindeki durumu ücretler, menkul sermaye iratları ve bunun dışında kalan kazanç ve iratlar açısından değerlendiriniz.

SORU7 (12.5 PUAN)

Verginin kanuniliği ilkesini açıklayarak, Türk Vergi Sisteminde yaygın olarak düzenleme konusu edilen yüksek oranlı Bakanlar Kurulu yetkilerini bu ilke çerçevesinde değerlendiriniz.

SORU8 (12.5 PUAN)

Kamu mallarının miktar ve finansmanının belirlenmesi çerçevesinde Lindahl modelini açıklayarak, sözkonusu modeli etkinlik ve eşitlik açısından değerlendiriniz.

KAMU YÖNETİMİ SORULARI

SORU 1 (.25.PUAN)

İdari vesayet kavramını örnek vererek açıklayınız ve hiyerarşiden farklarını belirtiniz.

SORU 2 (25 PUAN)

İdarenin düzenleme yetkisinin kaynağını, niteliğini ve kullanma biçimlerini açıklayınız.

SORU 3 (25 PUAN)

Kamu görevlisi kavramını tanımlayınız ve kapsamını açıklayınız.

SORU 4 (25 PUAN)

Karşılaştırmalı Kamu Yönetimi Disiplini'nin konusunu ve gerçekleştirmek istediği amaç/amaçları özetleyiniz

MATEMATİK SORULARI

6 SORUDAN 5 TANESİNİ YANITLAYINIZ

SORU 1 (20 PUAN)

Limitlerini hesaplayınız

a) $\lim_{x \rightarrow -1} \frac{|x-3| - |5x+1|}{|-4-4x|}$

b) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\int_0^x \sin(t^2) dt}{x^3}$

SORU 2 (20 PUAN)

$y = \frac{x^2}{x-1}$ eğrisine teğet olan ve $(2, 0)$ noktasından geçen doğruları bulunuz

SORU 3 (20 PUAN)

- a) $y = \sin x$, $y = \cos x$ ve y - eksenini arasında kalan bölgenin alanını bulunuz.
b) (a) şıkında verilen bölgenin x -ekseni etrafında döndürülmesiyle elde edilen cismin hacmini bulunuz.

SORU 4 (20 PUAN)

$f(x, y) = xye^{-x-y}$ fonksiyonunun, köşeleri $(0,0)$, $(0,4)$ ve $(4,0)$ olan üçgensel bölge üzerinde maksimum ve minimum değerlerini bulunuz.

SORU 5 (20 PUAN)

$$\begin{aligned} 3x_1 + 5x_2 - 4x_3 &= 0 \\ -3x_1 - 2x_2 + 4x_3 &= 0 \\ 6x_1 + x_2 - 8x_3 &= 0 \end{aligned}$$

sistemi çözümlerinin $\mathbf{R}^3$ de $(0,0,0)$ dan geçen bir doğru olduğunu gösteriniz.

SORU 6 (20 PUAN)

$$A = \begin{bmatrix} 1 & -3 \\ 3 & 5 \\ -1 & 7 \end{bmatrix}, \quad u = \begin{bmatrix} 2 \\ -1 \end{bmatrix}, \quad b = \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \\ -5 \end{bmatrix}, \quad C = \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \\ 5 \end{bmatrix}$$

olsun. $Tx = Ax$ ile tanımlanan dönüşüm olsun:

1. T 'yi betimleyiniz (Bir vektöre etkisini, o vektörün koordinatları türünden yazınız).
2. $T(u)$ vektörünü bulunuz.
3. T altında görüntüsü b olan vektörünü bulunuz.
4. Yukarıdaki x , $(Tx = b)$ tek midir?
5. $I - T$ (bire-bir) midir?
6. C , T dönüşümünün görüntüsünde midir?

MUHASEBE SORULARI

SORU 1 (70 PUAN)

Merkür Ticaret İşletmesinin Dönem Başı Bilançosu aşağıdaki gibidir:

Merkür Ticaret İşletmesi			
Aktif	Dönem Başı Bilançosu (YTL)	Pasif	
<u>I. DÖNEN VARLIKLAR</u>		<u>I. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR</u>	
A HAZIR DEĞERLER		A TİCARİ BORÇLAR	
1. Kasa	4.600.000	1. Satıcılar	1.600.000
2. Bankalar	13.000.000	2. Borç Senetleri	1.500.000
3. Alıcılar	1.400.000	3. Diğer Ticari Borçlar	2.900.000
4. Alacak Senetleri	900.000	K. V. YAB. KAY. TOPLAMI	6.000.000
B. STOKLAR			
1. Ticari Mallar	8.600.000	<u>II. U. V. Y. KAYNAKLAR</u>	-----
2. Diğer Stoklar	1.500.000	<u>III. ÖZKAYNAKLAR</u>	
DÖNEN VAR. TOPLAMI	30.000.000	A. ÖDENMİŞ SERMAYE	
<u>II. DURAN VARLIKLAR</u>		1. Sermaye	35.000.000
A. MADDİ DURAN VARLIKLAR		B. KAR YEDEKLERİ	
1. Binalar	3.000.000	1. Özel Fonlar	200.000
2. Tesis, Makina ve Cihazlar	6.400.000	C. GEÇMİŞ YILLAR KARLARI	
3. Taşınlar	5.800.000	1. Geçmiş Yıllar Karları	800.000
4. Birikmiş Amortismanlar(-)	3.200.000	<u>ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI</u>	36.000.000
	12.000.000		
DURAN VAR. TOPLAMI			
	42.000.000	PASİF TOPLAMI	42.000.000
AKTİF TOPLAMI			

Merkür Ticaret İşletmesi dönem içerisinde aşağıdaki ticari işlemleri gerçekleştirmiştir (KDV oranı %10 olarak alınacaktır).

- İşletme, duran varlıklarında yer alan bir makineyi 100.000 YTL'si ve KDV'si peşin, kalanı da kredili olarak 400.000 YTL'ye satmıştır. Satış anında; bu makinenin kayıtlı bedeli 270.000 YTL ve makineye ait birikmiş amortisman tutarı 60.000 YTL'dir.
- İşletme, 200.000 YTL'lik mal satın almıştır. Bu malın bedeli için; 40.000 YTL nakit, 30.000 YTL'lik senet vermiş, geriye kalan tutar için ise borçlanmıştır. İşletme, malın KDV'sini peşin olarak ödemiştir. Bu işlemle ilgili olarak yapılan 12.000 YTL'lik taşıma gideri ve KDV'si için bir senet ciro edilmiştir.

- İşletme, maliyeti 120.000 YTL olan ticari malı, yarısı ve KDV'si peşin, geri kalanı da çek karşılığında 400.000 YTL'ye satmıştır. Ayrıca bu malın alıcı işletmeye nakli için alıcı işletme adına yapılan 10.000 YTL'lik taşıma gideri ve KDV'si peşin olarak ödenmiştir.
- İşletme, 1 Nisan tarihinde, 5 aylık kira bedeli olarak 60.000 YTL'sini peşin olarak ödemiştir. Bu gider yapılma anında bir gider hesabında muhasebeleştirilmiştir. Kiralanan varlık gerçek bir kişiye aittir.
- İşletme, nominal bedeli 1.0 YTL/adet olan hisse senetlerinden 400.000 adedini 1.2 YTL'den satın almıştır. Ayrıca alımla ilgili olarak 12.000 YTL gider yapılmıştır. Ödeme işlemleri banka aracılığıyla yapılmıştır.
- İşletmeye, sattığı maldan kusurlu olduğu saptanan 60.000 YTL'lik mal iade edilmiştir. İade edilen malın maliyeti 22.000 YTL'dir. İşletme, iade işlemiyle ilgili 5.000 YTL'lik gider ve KDV'si için çek ciro etmiştir.
- İşletme; 1 Haziran 2005 tarihinde özel bir şirket tarafından 10 ay vadeli olarak satışa çıkarılan ve nominal değeri 1.000 YTL'si olan 300 adet tahvili 315.000 YTL'sine A Bankası'na verdiği virman emri ile 1 Eylül 2005 tarihinde satın almıştır. Bu tutarın, 15.000 YTL'si işlemiş üç aylık faiz tutarıdır. Tahvilin kupon faiz ödemesi vade sonundadır.
- İşletmenin kayıtlı bedeli 30.000 YTL olan binası yangın sonucu kullanılamaz hale gelmiştir. Bina yangın anında ayrılmış olan amortisman tutarı 7.000 YTL'dir. Sigorta şirketi 22.000 YTL ödeyeceğini bildirmiştir.
- İşletme 5 ay vadeli 130.000 YTL'lik finansman bonosunu 1 Eylül 2005 tarihinde ihraç etmiş ve 100.000 YTL'ye satmıştır.

Merkür Ticaret İşletmesinin dönem sonu işlemleri şu şekildedir:

- Bankadan gelen dekonttan işletme lehine 200.000 YTL faiz tahakkuk ettirildiği ve ilgili verginin hesaben tahsil edildiği anlaşılmıştır. (Vergi oranı %10 alınacaktır)
- İşletmenin yönetim kısmında çalışan personelin ücretleri 500.000 YTL'dir. Bu gidere ilişkin gelir vergisi stopajı 130.000 YTL, işveren sosyal güvenlik payı 90.000 YTL, işçi sosyal güvenlik kesintisi 70.000 YTL'dir. Ücret ve kesintilere ilişkin tahakkuk işlemi yapılmıştır. (Damga vergisi oranı %0,6'dır)
- İşletme, duran varlıkları için 70.000 YTL tutarında amortisman hesaplamıştır. Bu tutarın 20.000 YTL'si yenileme fonu ile ilgilidir.
- İşletme, portföyünde bulunan menkul kıymetlerine 20.000 YTL'lik karşılık ayırmıştır.
- Faiz geliri, faiz gideri ve KDV ile ilgili tahakkuk işlemleri yapılmıştır.

İSTENİLENLER:

Merkür Ticaret İşletmesi'nin,

- Dönem içi işlemlerine ilişkin muhasebe kayıtlarını yapınız (Mal hareketleri Aralıksız Sayım-Sürekli Envanter Yöntemine göre izlenmektedir)**
- Genel geçici mizanın ve kesin mizanın düzenlendiği varsayılarak **dönem sonu işlemlerine ilişkin günlük defter kayıtlarını yaparak gelir tablosu ve bilanço**yu düzenleyiniz.

SORU 2 (15 PUAN)

CANSAN A.Ş., B mamulünü tek safhada üretmektedir. Dönem başında yarı mamul stoku bulunmayan işletme; dönemde 30.000 adet mamulün üretimine başlamış, dönem sonunda 20.000 adet mamulün üretimi tamamlanmış, 10.000 adedin ise üretimi % 50 oranında tamamlanarak izleyen döneme aktarılmıştır.

Döneme ilişkin giderler aşağıdaki gibidir:

<u>Gider Türü</u>	<u>Direkt</u>	<u>Endirekt</u>
İlk Madde ve Malzeme	180.000	60.000
İşçilikler	150.000	30.000

İSTENİLENLER:

1. İşletmenin giderlerini 7/A seçeneğine göre muhasebeleştiriniz.
2. Dönem sonu itibarıyla gerekli aktarma kayıtlarını yapınız.
3. Birim mamul ve birim yarı mamul maliyetini hesaplayınız.

SORU 3 (15 PUAN)

C AŞ.ne ait 31.12.2005 tarihli bilançosundan alınan bazı veriler şöyledir:

<u>Aktif</u>	
Kasa.....	?
Bankalar.....	?
Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri (-).....	120
Alıcılar.....	?
Alacak Senetleri.....	?
Stoklar.....	?
Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı(-).....	80
Binalar.....	?
Taşıtlar.....	800
Birikmiş Amortimanlar(-).....	190
<u>Pasif</u>	
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar.....	6.200
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar.....	100
Öz Kaynaklar.....	?

İSTENİLENLER:

1. İşletmenin stok tutarını hesaplayınız.
2. İşletmenin finansman oranını hesaplayınız.

PARA-KREDİ-BANKA SORULARI

SORU 1 (30 PUAN)

- a) (10 puan) Enflasyon hedeflemesi politikasının etkin uygulanması için ne tür kurumsal düzenlemelere gereksinim olduğunu gerekçesiyle tartışınız.
- b) (20 puan) Enflasyon hedeflemesi rejiminde para politikası aktarım mekanizmasını açık bir ekonomi için tanımlayınız. Bu ekonomide, merkez bankasının faiz indirim kararının temel gerekçesini ve bu kararın enflasyon, reel gelir, tasarruflar, yatırımlar ve cari açıklar üzerindeki beklenen olası etkilerini kısaca tartışınız.

SORU 2 (15 PUAN)

Açık bir ekonomide, merkez bankasının açık piyasada hazine bonosu alışı: bono, para, ve ürün piyasalarına etkisini IS-LM analizi kullanarak açıklayınız (yeni dengeye ulaşırken, piyasada oluşan dengesizliklerin neler olduğunu ve nasıl giderildiğini de kısaca belirtiniz).

SORU 3 (15 PUAN)

- a) (5 puan) Merkez bankası için analitik bir hedef fonksiyonu yazınız.
- b) (10 puan) Bu hedef fonksiyonunun (sıfır-enflasyon) kurallı (rule-based) ve ihtiyari (discretionary) para politikaları durumlarında vereceği optimal enflasyonu elde ederek farkı açıklayınız.

SORU 4 (25 PUAN)

- a) (10 puan) Finansal dolarizasyonun döviz kuru rejimi seçimi ve para politikası etkinliği üzerindeki etkilerini tartışınız.
- b) (15 puan) Sabit kur rejimi uygulanan finansal olarak açık bir ülkede, yüksek bütçe açıklarının sürekli olarak merkez bankası tarafından parasal finansmanın merkez bankası bilançosunun ilgili temel kalemleri, para arzı, enflasyon ve döviz kuru üzerindeki olası etkilerini tartışınız.

SORU 5 (15 PUAN)

“Para çarpanı”nı, *baz para* kavramını da kullanarak,

- a) (7.5 puan) Tüm ayrıntılarıyla yazarak elde ediniz,
- b) (7.5 puan) Bu ifadede, halkın, bankaların ve merkez bankasının davranışlarını etkileyen parametreleri belirterek, bu parametrelerden her birindeki değişimin para çarpanı üzerindeki etkisini inceleyiniz.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER SORULARI

SORU 1 (50 PUAN)

Türk dış politikasında son dönemlerde Ortadoğudaki gelişmelere yönelik olarak geliştirilen proaktif dış politikanın analizini yaparak bunun Türk dış politikasında bir vizyon mu yoksa revizyon mu olduğu konusundaki görüşlerinizi 1945 sonrası dönemi de göz önüne alarak yazınız.

SORU 2 (50 PUAN)

AB-Türkiye ilişkilerinde ortaya çıkan gelişmeleri 17 Aralık 2004 Zirve Kararı ve 03 Ekim 2005 Müzakere Çerçeve Belgesi ışığında, özellikle Kıbrıs faktörünü dikkate alarak değerlendiriniz.

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ SORULARI

SORU 1 (25 PUAN)

Aşağıdaki kavramları tanımlayarak kısaca açıklayınız.

- İş Analizi
- İş Tanımı
- İş Gereklere
- İş Tasarımı
- İnsan Kaynakları Planlaması

SORU 2 (35 PUAN)

İşgörenin seçimi, motivasyonu, eğitimi ve gösterdiği başarının değerlendirilmesi insan kaynağının etkili yönetiminin dört temel taşıdır. Bunlardan başarı değerlemesini ve kullanılan teknikleri açıklayarak değerlemenin işgören motivasyonu ve verimliliği üzerindeki etkilerini tartışınız.

SORU 3 (40 PUAN)

İşletmelerde iyi bir ücret sistemini kurabilmek için gerekli altyapının hazırlanmasında İnsan Kaynakları Birimince yapılacak çalışmaları yöntemleriyle birlikte açıklayınız.